

<i>Magnificat, Marias lovsang</i>	69
<i>I begynnelsen skapte Gud</i>	70
<i>Så ber vi dere alle om</i>	72
<i>Hallelujavers</i>	76
<i>Herre, vær ikke fjern</i>	80
ØVRIGE FORBØNNNSVAR	82
<i>Herre, miskunne deg</i>	82
<i>La oss be till Herren</i>	83
<i>Velsignelse</i>	84
EKSTRA SALMESTOFF	86
ALFABETISK INDEKS	93
TEMAINDEKS	95

Andre Gouzes og den kirkemusikalske fornyelse

Blant de store oppgaver man som komponist av kirkelig bruksmusikk kan støte på, er de tektforsterkende aspektene de viktigste: Musikken skal understøtte teksten, belyse den, om mulig åpne sinnet for refleksjon – og samtidig være idiomatisk og takknemlig å fremføre.

Dette er en enorm utfordring.

Kirken i vest har en årtusenlang musikalsk historie der latin var bærebjelken for så vel tekstresitasjon som hymnologi. Reformasjonen i 1517 ble også i musikalsk forstand et jordskjelv med sitt krav til individuelle nasjonalspråk i liturgien – den innarbeidede musikken lot seg i bare liten grad anvende i de reformerte kirker og det måtte derfor skapes nytt. Denne smertefulle prosessen kostet, men forårsaket også en frenetisk aktivitet – det var et skrikende behov for ny kirkemusikk, både kunstmusikk og bruksmusikk, som tok høyde for de nye kravene til språksyntaks og reformert forkynnelse.

Imidlertid opprettholdt Den katolske kirke de neste 450 år både sitt latinske språk og sin gregorianske musikk som bærebjelker i den liturgiske aktiviteten – helt frem til liturgi på hvert enkelt lands talespråk tvang seg frem også her. 1960-tallet ble et nytt estetisk jordskjelv for Kirken, og også denne gang ble behovet for ny, tilpasset og idiomatisk musikk overveldende synlig.

I årtiene som fulgte Det annet vaticankonsil (1962–65) ble det gjort en rekke forsøk på tilpasning av gammelt musikkstoff, adaptasjon og nykomponering, men mange gode forsøk og intensjoner strandet.

Det ble tidlig klart at hovedgrunnen til at adaptasjon av gammelt materiale ikke fungerer, er at latinens fysiologiske estetikk ikke lar seg overføre til andre språk uten at man enten mister latinens spesifikke syntaks eller ikke lar de nye språks syntaks komme til orde.

Skal det i det hele tatt ha en hensikt å benytte musikk i en gudstjeneste, må den tjene teksten – ikke overstyre tekst og tekstforståelse.

Komponistene forsto etter hvert at de måtte «gjenoppdage» SALMODIEN slik den ble benyttet i så vel vestlige som østlige kirker fra oldtiden av. I stedet for å tvinge lange tekstavsnitt – som bibelske salmer eller regulære bibeltekster – inn i en kunstig rytmisk tvangstrøye, måtte man la teksten få løpe fritt og ubundet av taktarter. Bare slik ville teksten kunne få tilsiktet effekt.

Dominikanerpateren, komponisten og renessansemennesket Andre Gouzes (*1943 –) står i fremste rekke av kirkemusikalske fornyere av den vestlige liturgiske musikken i det 20. århundre. Med sin franske språkbakgrunn har han maktet å skape en musikkstil som gjør det mulig å la hvert enkelt lands språk få lyde organisk og naturlig innenfor en musikk som både er utfordrende og lettfattelig. Gjennom et sterkt og integrert fokus på salmodien lar han språket styre musikken, ikke omvendt.

Kirkemusikken i vår tid preges – som alt annet – av globalisering og eklektiske uttrykk. Gouzes har derfor i sitt kirkemusikalske arbeid også sett mot øst i sine bestrebelser på å skape et rytmisk frittflytende idiom.

De ortodokse kirkenes historie er svært ulik de vestlige, men 1500- og 1600-tallet var også i øst en dramatisk epoke. Kirkemusikalsk medførte forskyvningen av det kirkelige tyngdepunktet fra Novgorod til Moskva på Ivan Grosnys tid (1530–1584) blant annet en orientering vekk fra monodisk salmodiering. I stedet startet utviklingen mot den mangestemmige og rike a capella-musikken vi kjenner fra Den russisk-ortodokse kirke i våre dager.

I motsetning til hva tilfellet var med de reformerte kirker i vest, har østkirkenes musikk bevart mye av den språklige ledigheten fra oldtidsmusikken – ikke minst fordi den ikke er instrumental, bare vokal.

Gouzes oppfatter denne formen for musikalsk estetikk som fruktbar også for vestlig språkbasert kirkemusikk. Mye av hans musikk har derfor like sterk inspirasjonsbasis innen bysantinsk som vestlig tradisjon.

Gouzes' totale verkmengde er enorm. Det er umulig å vite hvor mye av hans livsverk som vil følge oss videre inn i de kommende hundreårs kirkemusikalske virkelighet – men hans konsekvente fokus på tekst og sanglighet er av imperativ betydning for fremtiden.

En lang rekke av hans verker besitter dessuten en artistisk, teologisk og estetisk appell som gjør dem til viktige verktøy i det religiøse liv – men også til stor kunst.

Wolfgang Plagge 2019

Hvordan denne boken kan brukes

Denne boken inneholder musikk skrevet for liturgi.

Første del består av musikk til bruk i messe og ulike gudstjenester, deretter følger en bolk med bibelske salmer, som kan brukes enten i messe/gudstjenester, tidebønner eller frie møter. Siste del av boken inneholder musikk som kan brukes som forbønnsvar.

Boken er ment å være til hjelp og inspirasjon for dem som ønsker å gi form til en vakker og ikke minst tilgjengelig liturgi.

André Gouzes' repertoar er stort og er komponert og lagt opp i forhold til katolsk liturgi, men dette utelukker på ingen måte bruk i andre kirkesamfunn.

I denne boken presenterer vi et økumenisk utvalg som vi mener kan brukes i alle kirkesamfunn, i messer, møter og alle andre typer gudstjenester.

Selv kaller han sitt arbeid "Liturgi Chorale du Peuple de Dieu" "Gudsfolkets Liturgi". Navnet han har gitt det, signaliserer at dette er Folkets Liturgi, ikke ekspertens.

Vi har bevisst valgt en ganske fri struktur i disposisjonen, dette for å åpne opp for de ulike situasjoner vi tenker denne musikken brukt i.

Vi har også lagt til enkelte Davidssalmer i tillegg til dem vi har satt opp ved hver Antifon, dette også for at bruken lettere skal kunne tilpasses ulike situasjoner.

Vi har også lagt vinn på å gjøre et utvalg som kan være like hensiktsmessig i så vel en liten som en stor forsamling. André Gouzes har selv uttrykt dette slik: "Ethvert fellesskap bør bli klar over sin egen særegne natur og hvordan man best kan bevare hjertet levende og våkent gjennom den måten man velger å feire sin liturgi, sitt felles bønneliv på."

For å fremheve og bevare en bønnens atmosfære er det klokt å til tilpasse form etter kapasitet, heller forenkle sangen enn å gjøre liturgien for pretensios og komplisert.

Utvalget vi har gjort av Davidsalmer er ment å være forslag fra vår side, man kan bruke hele, deler eller en annen Salme.

Den musikalske fremføringen bør være fri og ledig, det er ordet og teksten selv som synger. Sangen bør være preget av en naturlig frihet som bygger på teksten, rytmen er ordets rytme.

Notene med tekst kalles Antifon, og synges før og etter Davidsalmen, eventuelt også mellom versene. Melodien uten tekst er den melodien man synger Davidsalmen på, denne kalles salmodi.

Den første delen synges på første linje av hvert vers, den andre på den andre.

Er det en tredje, er dette en "Flex", den synger man på om det er en lang, eller to-delt første linje, før man går videre på den andre, slik som her i salmodien til nummer 2. Flex markeres med et +